

Выпуск 8 / Май 2022

Дасылайце, калі ласка, інфармацыю пра ўсё, што тычыцца адукацыі беларусаў, у наш бяспечны і ананімны чат-бот @eduOST_bot . Паведамляйце нам навіны са сваёй установы адукацыі ці дзяржаўнага ведамства датычна рэпрэсій і розных форм ціску з боку кіраўніцтва, пішыце нам пра факты карупцыі і новыя распараджэнні, якія здаюцца вам неабгрунтаванымі ці нерацыянальнымі. Таксама запрашаем вас дзяліцца сваімі ідэямі і прапановамі па рэфармаванні сістэмы адукацыі.

У нас з’явіўся сайт www.asvetaby.org, дзе можна знайсці ўсе выпускі дайджэсту “Асвета” на беларускай, рускай і англійскай мовах.

РЭПРЭСІІ

У Гродзенскім абласным судзе быў [вынесены прысуд](#) студэнтцы ЕГУ Соф’і Сапеге, дзяўчыне Рамана Пратасевіча, затрыманай разам з ім у аэрапорце пасля прымусовай пасадкі самалёта. Ёй было выстаўлена абвінавачанне адразу па сямі артыкулах Крымінальнага кодэкса, аднак ніяк не звязанае са справай Пратасевіча. Па выніках судовага паседжання, якое вялося ў закрытым рэжыме, дзяўчыну асудзілі на 6 гадоў пазбаўлення волі з адбываннем пакарання ў калоніі агульнага рэжыму і абавязалі выплаціць матэрыяльную кампенсацыю на суму 167 500 рублёў.

6 мая ў судзе Маскоўскага раёна г. Мінска быў [вынесены прысуд](#) магістрантцы БДПУ Анастасіі Кухаравай. Суддзя Вольга Малашэнка прызнала яе вінаватай у здзяйсненні злачынства па ч. 1 арт. 342 КК “Арганізацыя і падрыхтоўка дзеянняў, якія груба парушаюць грамадскі парадак, альбо актыўны ўдзел у іх” і прысудзіла Анастасіі тры гады “хатняй хіміі”. Дзяўчыну вызвалілі ў залі суда.

Суд Савецкага раёна г. Мінска [прызнаў](#) студэнта ФІТК БДУІР Яўгена Маляўку, затрыманага 21 сакавіка 2022 г., вінаватым у парушэнні арт. 342 КК РБ. Яўгену прысудзілі тры гады “хатняй хіміі”, ён быў вызвалены ў зале суда.

6 траўня 18-гадовы студэнт Кірыл Кетурка быў [прызнаны](#) вінаватым у парушэнні арт. 342 ч.1 КК РБ. Справа разглядалася ў судзе Кастрычніцкага раёна г. Гродна. Суддзя Маргарыта Ланцэвіч прысудзіла юнаку 2,5 года “хатняй хіміі”.

Вядомая выкладчыца, былая дацэнтка МДЛУ Наталля Дуліна выйшла на волю пасля чацвёртага адміністрацыйнага арышту і [расказала](#) пра ўмовы ўтрымання зняволеных у Мінску і Магілёве: “там я зразумела, што такое катаванні”.

Студэнтка, супрацоўніца адной з ІТ-кампаній, якая працуе з рэкламай у сацсетках, [была затрыманая](#) “за абразу адміністратараў праўладных Тэлеграм-каналаў”. Абраза, як можна заключыць з відэа з яе “прызнаннем”, складалася сярод іншага з таго, што яна “ігнаравала перапіску з адміністратарамі каналаў, якія прытрымліваюцца дзяржаўнага пункту гледжання”, і звярталася з рэкламнымі прапановамі ў каналы, якія былі прызнаныя “экстрэмісцкімі” — “Рэальная Беларусь” і Deutsche Welle.

У Мінску за публікацыю ў Інстаграме быў [затрыманы](#) студэнт 3-га курса гістарычнага факультэта БДУ Дзмітрый Нячаеў.

ПАЛІТЫКА РЭЖЫМУ

Лукашэнка падпісаў [указ](#) аб развіцці ваенна-патрыятычных клубаў. У дакуменце агаворваецца дзейнасць ваенна-патрыятычных клубаў для дзяцей і моладзі на тэрыторыі вайсковых частак унутраных войскаў МУС, Узброеных сіл, іншых войскаў і воінскіх фарміраванняў. [Сцвярджаецца](#), што “дзейнасць клубаў будзе садзейнічаць грамадзянскаму і патрыятычнаму выхаванню дзяцей і моладзі, павышэнню іх матывацыі да праходжання вайскавай службы”.

Дырэктарам Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі [прызначаны](#) генерал-маёр Алег Воінаў. Да апошняга часу ён быў памочнікам міністра абароны Беларусі па пытаннях міжнароднага вайсковага супрацоўніцтва. Месяцам раней з гэтай пасады быў звольнены вядомы гісторык Дзмітрый Яцэвіч, які ўзначальваў архіў 10 гадоў.

Намеснік міністра адукацыі Аляксандр Кадлубай [анансаваў](#) змены ў выкладанні гісторыі для вучняў 9-х класаў. У прыватнасці, плануецца ўвядзенне абавязковага факультатыва па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і ўключэнне пытанняў па гэтай тэме ў кожны экзаменацыйны білет па гісторыі Беларусі.

Дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу РБ Генадзь Давыдзька [прапанаваў](#) увесці ў школах прадмет пра генацыд беларускага народа, каб дзеці навучыліся ганарыцца тым, што іх продкі прайшлі па “дарозе пакут”. Такім чынам чыноўнік хоча “выратаваць” маладое пакаленне “ад няведання, няверы і няправільных дзеянняў у будучым”.

Упраўленне адукацыі Гродзенскага аблвыканкама [разаслала](#) ва ўстановы дашкольнай адукацыі дакумент аб неабходнасці правядзення мерапрыемстваў “патрыятычнай накіраванасці”. Згодна з дакументам, цяпер дзеці ў дзіцячых садках будуць пачынаць заняткі з праслухоўвання гімна, раз у месяц яны будуць абавязаны наведваць музеі і памятныя мясціны, звязаныя, пераважна з тэмай Вялікай Айчыннай вайны, а напярэдадні дзяржаўных святаў ім трэба будзе ўдзельнічаць у спецыяльным занятку на тэму “Наш герб. Наш сцяг. Наш гімн”. Аб выкананні мерапрыемстваў установам адукацыі давядзецца штоквартальна даваць справаздачу.

Былы міністр МУС, інспектар рэжыму па Гродзенскай вобласці Юрый Караеў [правёў](#) урок памяці “Нам гэты свет завешчана берагчы” ў СШ № 3 імя В.М. Усава г. Гродна. На занятках ён вучыў дзяцей вайскаваму пастраенню, удзельнічаў у дыскусіі на тэму 2-й Сусветнай вайны, дзе заявіў, што кіруючыя колы ЗША вядуць інфармацыйную вайну ў сучасным свеце, з-за чаго, на яго думку, многія не ведаюць, хто перамог у вайне насамрэч.

Напярэдадні 9-га мая бацькі і педагогі [расказалі](#), якія ідэалагічныя мерапрыемствы для дзяцей на прымусовай аснове рыхтуюцца ў школах і дзіцячых садах: “будуць казаць пра гімн, маляваць сцягі, расказваць пра Дзень яднання з Расіяй, а таксама пра “спецоперацыю”.

У Мінску [назіраецца](#) востры недахоп настаўнікаў пачатковых класаў і выхавацеляў дзіцячых садкоў. Па словах старшыні Мінгарвыканкама Уладзіміра Кухарава, адкрыты больш за 450 вакансій выхавацеляў і каля 50 вакансій настаўнікаў пачатковых класаў. Праблему ўлады плануюць вырашаць павелічэннем набору ў Мінскі гарадскі педагагічны каледж.

[Апублікавана](#) інфармацыя аб мінімальным праходным балах для абітурыентаў у 2022 годзе. У Ваенную акадэмію, Універсітэт МНС, Інстытут памежнай службы, ваенныя факультэты грамадзянскіх ВНУ можна будзе паступаць нават з сям’ю баламі. Што да астатніх ВНУ, то для падачы дакументаў на паступленне дастаткова будзе набраць 10 балаў па рускай ці беларускай мовах (на філалагічныя спецыяльнасці — 25 балаў), 20 балаў па матэматыцы, фізіцы, хіміі і біялогіі, 25 балаў — па гісторыі, грамадазнаўстве, геаграфіі, замежным мовам.

ГРАМАДЗЯНСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ І АДУКАЦЫЯ

У выніку візіту Святланы Ціханоўскай у Чэхію міністэрства адукацыі Чэхіі [запэўніла](#) беларускі бок, што чэшскія ВНУ працягнуць прыём абітурыентаў з Беларусі, калі яны будуць адпавядаць умовам прыёму. Па выніках сустрэчы Святланы Ціханоўскай з міністрам адукацыі Чэхіі Пятром Газдзікам была зроблена сумесная [заява](#), у якой адзначаецца, што міністэрства адукацыі, моладзі і спорту Чэхіі поўнасьцю падтрымлівае намаганні беларускай грамадзянскай супольнасці і працягне аказваць падтрымку як адлічаным студэнтам, так і навукоўцам, якія падвяргаюцца пераследу па палітычных матывах, у выглядзе стыпендыяў, азнаямленчых паездак і стажыровак. Раней улады Чэхіі [абмяркоўвалі](#) магчымасць прыпынення набору беларускіх студэнтаў на навучанне ў чэшскія ўніверсітэты, а таксама прыпыненне навучання студэнтаў, якія ўжо атрымліваюць адукацыю па некаторых тэхнічных спецыяльнасцях.

Таццяна Шчытцова, філосаф, прадстаўніца Святланы Ціханоўскай па пытаннях адукацыі і навукі [звярнулася](#) да беларускіх настаўнікаў і выкладчыкаў, падкрэсліўшы важнасць супрацьстаяння мілітарызма і прапагандзе і абмеркавання адукацыйнай павесткі ў бягучай сітуацыі.

Грамадска-культурніцкая кампанія “Будзьма беларусамі” сумесна з гісторыкам і археолагам Алесем Краўцэвічам [запусціла](#) цыкл адукацыйных відэалекцый “Гісторыя Беларусі за 5 хвілін”. Першы выпуск ужо [апублікаваны](#), новыя лекцыі будуць з’яўляцца кожны аўторак на [ютуб-канале](#) і [сайце](#) “Будзьма беларусамі”.

Адбыўся трэці вэбінар у рамках Антываеннага [марафону](#), ініцыяванага вучонымі-гуманітарыямі з розных краін. Вэбінар быў прысвечаны тэме: “Як звяртацца да тэмы вайны ва Украіне ў школах?” У дыскусіі прынялі ўдзел настаўнікі і вучоныя з Украіны, Беларусі і Германіі. Вэбінар быў арганізаваны Гісенскім Цэнтрам Усходнееўрапейскіх даследаванняў (GiZo) Універсітэта імя Юстуса Лібіха ў супрацоўніцтве з Еўрапейскім гуманітарным універсітэтам. [Запіс](#) вэбінара апублікаваны на ютуб-канале ЕГУ.

Настаўнік гісторыі мінскай школы №134 Уладзіслаў Бохан [расказаў](#) пра змены ў школьных падручніках па гісторыі пасля падзей 2020 года. На яго думку, змяненні ў асноўным закранулі тэму Вялікай Айчыннай вайны. Таксама змены закранулі найноўшую гісторыю: са старонак падручнікаў знікла імя Святланы Алексіевіч, і таксама была яшчэ больш скажоная інфармацыя пра перадумовы рэферэндуму 1996 г.

МІЖНАРОДНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Беларускі Дом правоў чалавека ім. Б. Звозскава сумесна са сваімі партнёрамі праводзіць [конкурс](#) грантаў у рамках праекта “Экстраная падтрымка грамадзянскай супольнасці Беларусі 2022–2023”. Заяўкі прымаюцца ў некалькіх намінацыях з сумай грантаў ад 14 да 20 тыс. еўра, якія прызначаны на падтрымку арганізацый, ініцыятыў, экспертаў, даследчыкаў, якія знаходзяцца пад ціскам або рэпрэсіямі з боку беларускага палітычнага рэжыму, а таксама тых, чыя дзейнасць звязана з прасоўваннем правоў чалавека, развіццём грамадзянскай супольнасці, дапамогай пацярпелым і ўразлівым групам. У рамках праекта фінансаванне можа быць выдзелена на стабілізацыю работы арганізацый ва ўмовах іх перадыслакацыі за мяжу (рэгістрацыя і легалізацыя ў новай краіне, адпачынак супрацоўнікаў і валанцёраў, купля аргтэхнікі, перазапуск медыяплатформ, правядзенне рэтрытаў для каманд, выплата заробтнай платы работнікам, арэнда офіса), навучанне супрацоўнікаў, правядзенне даследаванняў і г.д. Конкурс праводзіцца да размеркавання ўсіх сродкаў арганізатарам у кожнай з намінацый без абмежаванняў тэрміна для падачы заявак. Дата заканчэння ўсіх мерапрыемстваў і падачы справаздач — 01.10.2023.

Праграма EU4Youth [аб’явіла](#) прыём заявак на гранты для праектаў, якія развіваюць лічбавыя, кар’ерныя, прадпрымальніцкія і экалагічныя навыкі ў маладых людзей, у т.л. з неблаганадзейных сем’яў. Сума гранта складае ад 250 тыс. да 1 млн. эўра. Праекты павінны быць прадстаўлены групай з мінімум трох і максімум шасці арганізацый, прычым сама меней два заяўнікі павінны быць з краін Усходняга партнёрства. Падача заявак — да 14 чэрвеня 2022 года.

Праект EU4Culture [аб’явіў](#) аб конкурсе грантаў для беларускіх мастакоў і дзеячаў культуры. На конкурс прымаюцца заяўкі на стажыроўкі, азнаямленчыя паездкі, канферэнцыі, павышэнне кваліфікацыі і іншыя віды дзейнасці, якія садзейнічаюць абмену ведамі і міжкультурнаму дыялогу. Сума гранта складае ад 1 да 5 тысяч еўра. Падача заявак — да 29 мая 2022 года.

Праект Нямецкага таварыства ўсходнееўрапейскіх даследаванняў “Форум гістарычных даследаванняў Беларусі” аб’яўляе [конкурс стыпендыі](#) для навуковых стажыровак тэрмінам на 1 месяц. “Форум гістарычных даследаванняў Беларусі” з’яўляецца пляцоўкай для даследавання актуальных тэм гісторыі Беларусі, дае прастору для дыскусій і заахвочвае маладых вучоных да вывучэння гісторыі Беларусі і Германіі і гістарычных сувязей гэтых краін. Падача заявак — да 22 мая 2022 года.

Інстытут сучаснай гісторыі ў Любляне (Славенія) запусціў стыпендыяльную [праграму](#) для навукоўцаў на перыяд з 1 кастрычніка 2022 г. па 1 кастрычніка 2023 г. тэрмінам ад 2 да 4 месяцаў. Навукоўцы, якія займаюцца сучаснай палітычнай, сацыяльнай, эканамічнай гісторыяй ці сумежнымі дысцыплінамі, а таксама навукоўцы, якія працуюць у галіне лічбавых гуманітарных навук могуць атрымаць падтрымку ў выглядзе бясплатнага пражывання, фінансавання камандзіровачных выдаткаў (да 500 еўра), магчымасці выкарыстоўваць працоўную прастору Інстытута і доступу да бібліятэкі Інстытута. Падача заявак — да 15 чэрвеня.

Офіс па адукацыі для новай Беларусі ў рамках праграмы Каралеўства Нідэрландаў “Orange Scholarships” аб’яўляе [конкурс](#) грантаў на правядзенне даследаванняў у сферы сацыяльных і гуманітарных навук. Тэматычны фокус даследаванняў — Беларусь у кантэксце палітычных рэпрэсій і вайны ва Украіне. Прыём заявак — да 1 чэрвеня 2022 года.

Кансультацыйны цэнтр [EducationUSA Belarus прапануе](#) шэраг адукацыйных магчымасцей, а таксама індывідуальныя анлайн-кансультацыі для абітурыентаў і студэнтаў з Беларусі і запрашае на онлайн-сустрэчу, прысвечаную праграмам навучання ў ЗША. Сустрэча адбудзецца 24 мая ў 17.00 па мінскім часе, зарэгістравацца на сустрэчу можна [тут](#).

Працягваецца [набор](#) на праграму Graduate Study Advising для студэнтаў, якія жадаюць падрыхтавацца да самастойнага паступлення ў магістратуру і дактарантуру ВНУ ЗША.